

ЙОРДАН РАДИЧКОВ
КОЖЕНИЯТ ПЪПЕШ

chitanka.info

КОЖЕНИЯТ ПЪПЕШ

Никога не съм смятал да давам каквито и да било публични обяснения за цялата тази история със сервизната база, ако самата база не бе започнала истинска кампания срещу ми. Въпреки че платих неустойка, въпреки безкрайните извинения на техника заради разкарването му и обясненията, които дадох, че се касае за някакво недоразумение, сервизната база продължи да изнася този факт като пример на недобросъвестно отношение. Ни за миг през ума ми не е минавала подобна нелепица да се отнасям недобросъвестно или хулигански към една база, чиято задача е да поправя прецизно и бързо телевизорите на гражданите. Напротив, винаги съм се отнасял коректно и с уважение към подобен род предприятия. Сервизната база обаче запази своето оскърбление и продължи дни след това да звъни вкъщи и да пита как е телевизорът, има ли смущение в картината, звукът добър ли е и прочие, и прочие. В нахалството базата стигна дотам, че един ден някакъв глас ми каза по телефона, че били хванали тенец; съшият този глас ме попита как да ми пратят тенеца — по пощата или с кола, за да го вържа за телевизора и той да съблюдава да не се получи смущение в картината.

През 67 година имах неблагоприятното да обнародвам едно съобщение за присъствието на тенец между нас. Сервизната база се възползва от това съобщение, за да си прави шеги с него. Помолих анонимния глас да напъха тенеца в чешмата, вкъщи аз ще отворя крана на банята и тенецът ще влезе във ваната. Анонимният глас попита за адреса и обеща да прати тенеца по водопровода. Оттогава децата, колкото невярващи, толкова и вярващи, винаги влизат с известен страх в банята.

Искам още в самото начало да декларирам, че нямам абсолютно никакви технически познания и обвиненията на сервизната база, че съм бил поправил сам апарата си са чиста измислица. Принуден съм да изложа по-долу всичко в цялата му последователност, та да може читателят сам да отсъди.

Беше привечер. Януарският ден е къс, мръква се рано. Стаята се изпълваше със здрач, седях сам пред телевизора и наблюдавах четиритях американски слона, обучени за война в джунглите. Съединените щати щяха да пуснат тия слонове е парашути във Виетнам, за да внесат по всяка вероятност прелом в битките. Слоновете се размествиха много бързо, по екрана преминаха черни ивици, сетне те се огънаха и образуваха елипса. Елипсата потрептя и изчезна, остана само звукът. Звукът не бе постоянен, говорителят сякаш заекваше, после се появи втори глас, водеше се непонятен диалог с равномерно заекване и носови интонации. Нещо в тоя диалог ми напомни космическите радиовръзки, но в онази привечер аз не обърнах никакво внимание на това. Помня, че изгасих апарата и се обадох в сервизната база да пратят човек. Сервизната база ми отговори, че ще пратят човек след около два часа.

Помня много добре как излязох навън. Времето бе ужасно ветровито, подвижни преспи се търкаляха по улиците, бели вихрушки се раждаха и умираха между зданията. Тролейбусите едва се тътреха през виелицата и отнасяха бавно в белотата побелелите си стъкла, като свиреха продължително на колите пред себе си. Живея на булевард „Волгоград“ до самото нанадолнище. Надолу автомобилите се спускаха лесно, но нагоре губеха инерция, поднасяха се, буксуваха или се плъзгаха назад. Сред това танцуване от автомобили трябваше да посрещна детето от училище. Детето е още малко, трудно му е да върви само в подобна виелица по тъмните улици, снегът под краката е хлъзгав, автомобилите са несигурни на пресечките като че не се търкалят на колелетата си, а сякаш се пързаят с шейна. Тополите се люлееха и скърцаха под напора на вятъра и напразно опипваха край себе си дано намерят да се заловят за нещо. Пометените покриви тъмнееха зиморничаво, като ту се скриваха, ту се показваха сред белите вихрушки.

Вървах срещу вятъра, бях все още под впечатлението на четиритях слона, дето трябваше да воюват във Виетнам. Може би тъкмо в такава виелица човек най-добре ще почувства цялата нелепост на това да се пуснат с парашути четири дресирани слона в самите джунгли. Път ли ще проправят там, дървета ли ще къртят, или ще газят големи реки, пренасяйки стрелци на гърбовете си! Или може би предназначението на тези четири слона е да ударят в гръб

Националния фронт за освобождение и да предизвикат неговото разпадане! Спомням си, че преди две години Съединените щати въведоха на въоръжение дресирани пищащи дървеници. Щом подушат виетнамски войници в джунглите, пищащите дървеници надават възгласи на английски език и по този начин ориентират американската войска. Какво ще е обаче точното предназначение на слоновете ние все още не знаем. И тъй, като вървах ребром през вилицата, пред очите ми се мерваха ту залитащи автомобили, ту пометени покриви, ту четиритях слона, скупчени на пресечката, махащи недоволно големите си уши, ту тополите, дето се огъваха и търсеха да се заловят за нещо в студеното пространство. Училището засвети насреща ми с всичките си прозорци, сякаш цялото пламтеше отвътре. Спрях се на ъгъла, гърбом към вятъра и затърсих човека от диспансера. Прозорецът на човека светеше, но него го нямаше на прозореца.

До училището има един психоневрологичен диспансер и на втория етаж на тоя диспансер има един човек, който стои винаги на прозореца и чака децата да излязат от училище. Щом децата стигнат под прозореца, човекът започва да вика: „Кукуруигу!“ Децата се спират, побутват се едно друго и започват да подвикват хорово: „Кудкудяк!“ Знаех, че той ще се появи веднага, щом чуе виковете на излизащите от училището деца. Децата не закъсняха да излязат навън, с целия шум и подвиквания и щом излязоха, почнаха да се препъват едно друго и да се търкалят в преспите. Сред вихрушките търсех да зърна гуглата на детето, макар че бе трудно, защото всички деца бяха с гугли и на всички гуглите им бяха побелели. Като наближих диспансера, децата се струпаха отдолу, изненадани, че техния човек го няма на прозореца. Те се побутаха едно друго, вятърът донасяше до ушите ми откъслечни думи, после децата, все тъй скупчени, млъкнаха, за да извикат изведнъж: „Кукуруигу! Кукуруигу!“

Човекът не закъсня да се появи. Беше със своя сив болничен халат, лицето му изглеждаше сиво, както и очите. Той направи движение с ръка, сякаш отпъждаше насекомо от лицето си, после разтвори прозореца. Децата отдолу млъкнаха. Човекът гледаше над тях, очите му търсеха нещо из вихрушката. Децата долу постояха в очакване той да извика: Кукуруигу!, но понеже онзи мълчеше, те се побутаха отново и завикаха: Кукуруигу! Кукуруигу! Може би са се надявали, че страдащият човек ще извика: Кудкудяк! Вместо да извика,

човекът от диспансера започна да измеря децата с пантофите си. Малките се пръснаха бързо през преспите, някои затънаха до пояс, пъплеха на четири, появиха се възрастни хора, всеки почна да си търси детето. Питам детето защо закачат човека, той е страдащ човек и детето ми казва, че те мислели, че като кажат кукуруигу, онзи ще каже кудкудяк.

Нека читателят ме извини, че изреждам всичко последователно и че може би натрупвам странични факти, които нямат пряко отношение към историята със сервизната база. Принуден съм да правя това, защото съм убеден, че всичко дотук, както и случилото се по-нататък имат някаква връзка помежду си и може би тъкмо в някой от тези факти се крие ключът на загадката. Страдащият човек със сивите очи и сивото лице, застанал на прозореца в очакване на децата, вероятно също има някаква връзка, още повече, че две седмици по-рано, в самия край на месец декември, стана събитие, свързано както с психоневрологичния диспансер, така и с афишната будка на тролейбусна спирка Искър. Нека сега обаче не изпреварвам фактите, те ще си дойдат последователно.

Хванах детето за ръка и хвърлих още един поглед към човека със сивите очи и сивото лице — той стоеше все така на прозореца в тъмния си халат, вятърът хвърляше сняг върху него, но човекът нито потръпваше, нито примигваше с очи, а гледаше вторачено белите спирали, които се виеха, скъсваха се, за да се зародят отново върху гърба на някоя пряспа, да набъбнат, да се извисят и да бъдат прерязани внезапно, щом стигнат височината на къщите. С детето се затърсихме към къщи, криво-ляво се промъкнахме между автомобилите. Те си светкаха злобно с фаровете един на друг, подсвиркваха си с клаксоните, ще помисли човек, че в тази виелица автомобилите са се струпали един до друг само за да се карат помежду си, големите напират върху малките — всеки миг ще ги смачкат — малките святкат и пищят и колкото и да се мъчат да избягат напред, не успяват, подхлъзват се по нанадолнището и търсят да свият в страничните преки улички.

Пред къщи нашата портиерка хвърля сол, за да не замръзне снегът по тротоара. Една съседка стиска хляб под мишница, стои на входа и обяснява на портиерката, че като идвала от фурната видяла под автомобила, дете стои на другия край на тротоара, нещо космато да се

търкаля. Нещо като куче е, ама не изглежда да е куче, защото кучето никога няма да седне да се търкаля в снега. Сигурно е куче, казва портиерката, малко ли бягат от кучкарниците на ИСУЛ! Ти гледай само да не е някое бясно, заръчва съседката, вятърът я набута във входа и тя тръгна с хляба пред нас. По стълбите жената ни обяснява как онуй се търкаляло под колата, сигурно гледа да се скрие, как очите му били изпъкнали, муцуната му също изпъкнала и цялото настръхнало. Също като куче, но гласът му не бил кучешки, ами много особен. Зимно време каква ли гад не се набутва в градовете!

Майка ми, дочула разговора по стълбите, веднага излиза навън и започва да разправя на съседката, че преди някое време, тъкмо кога взело да се здрачава, чула нещо пред къщата и помислила, че е спяща кукла, щото спящите кукли издавали такива звуци. Не е спяща кукла, каза съседката, къде спяща кукла ще отиде да се търкаля в снега, ще ме гледа с такива изпъкнали очи и на туй отгоре ще бъде космата! Защо, пита майка ми, на спящите кукли очите им са изпъкнали! Да, но на това и муцуната му изпъкнала, и цялото космато, по никой, начин не може да бъде кукла! Майка ми не настоява, че е спяща кукла, а само повтаря, че ѝ се чуло навън нещо да се обажда като спяща кукла и тя си била помислила: Боже, дали пък някой не носи спяща кукла! Двете жени продължават да бърбят навън, детето мете с метла снега от обущата си, аз се събличам в антрето и чувам, че един мъжки глас пита за моето име и на вратата се позвъни.

Бяха от сервизната база.

Двама съвсем млади техници, почти момчета, с якета. Едното момче бе светло, синеоко, другото мургаво, с монголоидни очи. Мургавото стискаше под мишница кожена чанта, но то не бе ни чанта, ни торба, по-скоро имаше формата на пъпеш. Момчето отвори кожения пъпеш, извади инструменти от него, през това време другото, светлото, обърна телевизора и двамата започнаха да проверяват, да почукват, да вадят лампи и кабели от кутията. Вътрешността на един телевизор е толкова сложна, че се чудя как може човек да се ориентира и да открие евентуалните повреди. Момчетата пипаха много уверено и сръчно и една по една нареждаха извадените части в своя кожен пъпеш. Тогава влезе майка ми и каза, че онуй сигурно е някое куче, избягало от ИСУЛ, както беше през миналия месец, а може да е и същото онова куче, сурото, с дългата козина, дето се появи миналия месец пред

психоневрологичния диспансер и после прекара до вечерта на тролейбусната спирка. Какво куче?, попита русият. Куче като овца!, каза майка ми. Мургавият с монголските очи се изправи и каза с внезапна живост на светлоокия:

— Това е било неговото куче!

В онази вечер аз не обърнах никакво внимание на възклицанието на мургавото момче. Може би е трябвало да бъда по-любопитен, трябвало е да разпитам за чие куче се касае. Вместо аз да питам, момчетата изведнъж станаха много общителни и почнаха да ме разпитват подробно за кучето, кога се е появило, как е изчезнало и дали е правело впечатление с държанието си. Разбира се, казах аз, и най-подробно разказах на момчетата за кучето. Ще си позволя тук да повторя пред читателя разказаното.

* * *

Кучето: Читателят вероятно помни колко топъл беше месец декември на 1967 година. Преваляваше често дъжд, дните се задържаха безветрени, но мъгли почти не се появиха, макар месец декември да е прочут с мъглите си. Някакво леко въздушно течение изглежда поддържаше хигиената на града и софийската мъгла не успя да го завземе. В един от тези декемврийски дни, когато времето бе меко, почти пролетно и ръмеше съвсем слабо, в квартала ни се появи извънредно странно куче. То бе едро, почти колкото лъв, суро, с козина дълга до земята. Козината му бе мека, сплъстена, сякаш кучето бе задигнало пътьом някоя овча кожа и се бе наметнало с нея, за да се предпазва от влагата. Очите на кучето бяха също тъй сури, както и лапите му. Наблизо до нас, през три улици се намира Института за усъвършенстване на лекари — или ИСУЛ — в него има опитни кучета, понякога от кучкарницата се измъкват кучета и тръгват да бродят из квартала. Сурото куче, за което става дума, се появи най-напред при психоневрологичния диспансер.

Беше следобед, в часовете за свиждане. Кучето лежеше на тротоара пред входа на диспансера и оглеждаше прозорците, сякаш търсеше някого там. Страдащият човек със сивото лице и сивите очи беше на своя прозорец, но той не обърна никакво внимание на кучето,

а гледаше вторачено към училището; вероятно чакаше да се появят децата, за да им извика: „Кукуругу!“ Някои от хората, дошли на свиждане, подхвърляха хляб на кучето, но то не обръщаше внимание нито на хляба, нито на хората, лежеше неподвижно и гледаше прозорците на диспансера. Когато часовете за свиждане минаха и тротоарът опустя, кучето стана и тръгна спокойно по улицата.

То стигна до тролейбусната спирка, дето Искър и булевард Волгоград се пресичат. Пътниците, качвали се на тролейбус № 1 от спирка Искър по посока на университета, вероятно си го спомнят. То лежеше спокойно и тъжно до будката за афиши и прекара там до вечерта. Помня, че е децата ходихме да гледаме кучето. За първи път в живота си виждах куче с толкова тъжни очи и толкова нечувствително към заобикалящия го свят. То нито веднъж не стана, за да отърси нагизналата си козина, не се отмести под стряхата на сушина, а лежеше спокойно, загледано в афишите. Като че беше животно от друг свят, с други сетива. Спомням си, че гледах децата да бъдат по-далече от него, може би то страдеше от непонятна болест, може би е заразено с някакъв серум в ИСУЛ и тъкмо този серум го е превърнал в меланхолично животно.

Мнозина от качващите се на тролейбуса подхвърляха, че кучето вероятно има среща е някого на тази спирка, но изглежда, че онзи, дето му е определил срещата, е забравил. Някои казваха, че е най-добре да се позвъни в ИСУЛ да дойдат да приберат кучето, но никой не позвъни. Синът ми, който познава добре ИСУЛ, защото лятно време с други деца носи там плъхове, има приятели сред медицинските работници и дори достъп до бурканите със спиртосани бебета в различна месечна възраст, та той, дето познава много добре ИСУЛ, каза, че там няма такава куче.

Вечерта то още бе там на спирката, обърнато към афишната будка. Дъждът се беше засилил, по тротоара се стичаше вода, но кучето не се отмести. Изглеждаше само малко смалено, мократа му козина бе опъната и прилепнала. Сутринта то вече не бе там. Синът започна да съжالياва, че не сме прибрали кучето в къщи, че такава куче може да се срещне на сто години веднъж, а дъщерята, която е по-малка, каза: Слава богу, че го няма това куче, голям страх ме беше! През следващите няколко дни разпитвах познати хора от квартала дали са срещали кучето някъде. Хлебарят от Искър ми каза, че през нощта

бил първа смяна и когато палели пещта, пред фурната клечало някакво куче и очите му блестели. Той обаче не обърнал внимание какво е било кучето. Когато огънят изгаснал и започнали да мятат хляба в пещта, кучето изчезнало.

Разказвал съм на неколцина за това куче и съм разпитвал възможно ли е едно куче да прояви интерес единствено към психоневрологичния диспансер и към една афишна будка; и към огъня, разпален в една фурна, ако кучето, забелязано от хлебаря, е било същото. И още: възможно ли е кучето да страда с почти човешка болка и така силно тази болка да бъде изразена в неговия поглед? Зная, че кучето е единственото животно, което се усмихва. Покойният ми баща, голям любител на кучета, имаше едно куче безкрайно страхливо, боеше се да залае даже подир лисица, но се смееше великолепно. То се мотаеше винаги там, дето има повече хора, вреше се из краката им и ги гледаше право в устата, без да разбира техния говор. Но когато селяните се смееха, то също почваше да се смее и от радост удряше с опашка земята, като че се залива от смях. Тъй и човек, когато се смее много силно, започва да удря с един крак по земята, а децата просто се търкалят от смях. Същото това куче ходеше край реката, дето жени переха гръсти и клечеше при тях, очаквайки те да почнат да се смеят. То и на воденицата ходеше, на воденицата винаги имаше навалица, народът неслучайно казва: навалица като на воденица!, та из тая навалица много често се чуваха смехове. При появата на бесни кучета то се завираше в топлата пепел на огнището и в очите му се изписваше страх. То познаваше само смеха и страха, но не и болката. При удар усмивката му ставаше гузна, вероятно изпитваше известна неловкост.

В очите на странното куче, появило се в онзи следобед в нашия квартал имаше и болка, и мъка. Това знаех за кучето и туй и разказах на момчетата от сервизната база.

— Това е било неговото куче! — каза живо момчето с монголоидните очи и се наведе отново над телевизора.

— Да... — проточи светлоокото и известно време двамата работеха мълчаливо, пълнейки своя кожен пъпеш с демонтирани части.

На вратата се показва майка ми и ми направи знак с очи: Той се появи! Скочих бързо, в антрето видях жена ми, цялата разтреперана. Тя ми шепнеше да не отварям вратата, може би онзи отвън има някакво

оръжие. Но и аз също тъй имах оръжие, бях си набавил къс железен лост, лостът стоеше изправен зад вратата. От една седмица го чаках да се появи и ето сега той беше от другата страна на вратата и в ключалката се виждаше как жилото на неговия ключ играе и как човекът се мъчи да отключи.

Децата го наричаха Фланеления чорап, струва ми се, че името бяха взели от някакъв филм, или от някаква книга, не помня. От известно време в нашата жилищна кооперация се бе появил някакъв човек, той опитваше да отключи вратите на апартаментите. Всички съседни се оплакваха от този тайнствен човек, особено жените. Вкъщи той няколко пъти бе опитвал да отключи вратата, но нито майка ми, нито жена ми са имали кураж да извикат, или пък да попитат онзи отвън какво иска, или кой е, и т.н. След като човъркал известно време, човекът се отдалечавал безшумно и се чувало как започва да човърка вратата на съседния апартамент. Понеже той се движел безшумно, децата го нарекоха Фланеления чорап.

Сега Фланеления чорап стоеше отвън и аз виждах как се мъчи да отвори вратата с ключа.

Стиснах здраво железния лост, разтворих цялата врата и извиках с все сили:

— Какво искате!

— А! — каза Фланеления чорап и един бял съд се строши с трясък в краката му.

Пред вратата стоеше стар човек, в краката му бяха пръснати разбитите парчета на една купа и по площадката се стичаше мляко. Старецът живееше в апартамента над нас.

— Аз съм сбъркал вратата — каза той като почна да отърсва панталона си от млякото. — Трета врата опитвам, а гледам, че ключа не хваща! Тц, тц, тц!

Той почна да обяснява, че отслабналата му памет не помни и като отиде за мляко, сума време после се лута по етажите и опитва да си влезе вкъщи, но трудно налучква в коя врата точно трябва да влезе. Оставих жените да разговарят със стареца, подпрях кисело железния лост зад вратата и изпитвах известна неловкост, че по толкова нелеп начин се разсея митът за Фланеления чорап.

Входната врата долу се разтвори с трясък, нещо почна да пищи, майка ми извика: Какво има? и отдолу гласът на портиерката се обади,

че хванала див заек. Децата веднага изтичаха долу да видят дивия заек, а така също и майка ми. Заекът пицеше по посока на парното отопление, дето го отнасяха, за да го заколят.

По-късно портиерката разправяше, че като отишла при автомобила, дето нещо се търкаляло в снега, се навела и видяла, че това не е куче, а див заек. Търкаля се в снега, щото двата му задни крака били премръзнали и не можел да бяга. Чак в центъра на столицата да дойде див заек изглежда невероятно и като бърбрехме помежду си, съгласихме се, че тоя заек навярно е паднал от някой автоvlak на Родопа. Родопа изнася живи зайци за Италия, тоя се е измъкнал и е потърсил скривалище под автомобила, паркиран на тротоара.

Момчетата от сервизната база бяха много изненадани, че на булеварда е хванат див заек, даже малко се съмняваха, но синът донесе опашката му от парното отопление и момчето с монголоидните очи почна да я върти с такова любопитство в ръцете си, сякаш за първи път в живота си виждаше опашка на див заек. Светлокосото затвори капака на апарата, настрои го, картината и звукът бяха безупречни.

Седнахме с тях да изпием по чаша коняк, жената отиде да ни приготи кафе. Помня, че и двете момчета пушеха и пиеха коняка с удоволствие. Забелязал съм, че младежта изобщо обича да пие коняк, достатъчно е човек да влезе в което иска кафене, за да се убеди в това. Пиеха коняк и пушеха, бяха много общителни, проявяваха любопитство към различни събития и доста дълго бърбихме. Тях особено ги впечатли смъртта на брястовете. Брястовите гори у нас започнаха да гинат повсеместно както по времето на холандската болест от началото на века. Болест ли е това, или самоизстребване?

През изтеклата година бе забелязано масово самоубийство на жаби, противно на доказателствата, че в живата природа човекът е единственото същество, което посяга на живота си. Брястовете — както цели гори, така и самотни дървета — гинат непрекъснато, сякаш вече е настъпил краят на този вид и нищо не е в състояние да го спаси. Короядите не са в състояние да пренасят заразата. Ако се изкорени заболяло дърво и се изгори заедно е корените и клоните, то това не прегражда пътя на гибелта, защото в следващите дни на няколко километра от заболялото дърво заболява цяла гора. Дърветата умират, а гибелта остава и се пренася в друга гора. Болестите или гибелта са

също живот и когато брястовете в една долина изчезнат, гибелта се пренася при брястовете в друга долина.

Да, но гибелта не засяга други видове!, каза светлокосото. Не, казах, не ги засяга. Но ако брястовете се свършат, гибелта ще се прехвърли ли тогава на други дървета, дъб, топола, или каквото там друго попадне на пътя ѝ? Едва ли, казах, защото едно дърво не боледува с болестите на друго дърво, така както гъсеницата не яде черничева шума. Черничевата шума я яде само копринената буба, макар че и тя е гъсеница. Изглежда, че между копринената буба и гъсеницата има таен договор да не си смесват периметрите, или те още в пашкула си са програмирани, целият им живот и поведение е програмирано в мрака на пашкула, тъй че когато излезе на светлина, тя само изпълнява механически своята програма. При гладни години гъсеницата ще изгине от глад, но няма да посегне на черничевото дърво, това дърво не ѝ е програмирано. А гибелта ще изтреби брястовете и ще остане да будува. Ако след сто години се появи бряст, гибелта ще бъде около него, за да го прекърши с лапа. Лично аз съм убеден, че гибелта, изтребила навремето динозаврите, все още стои и будува този вид втори път да не се появи. Защото ние можем да се размножаваме на тази земя колкото си искаме, но щом изчезнем, никога не ще успеем да се появим втори път. Всеки вид в природата се множи, но веднъж изчезнал, той не може да се повтори.

Ето за какви работи бърбяхме с момчетата, те пушеха, отпиваха големи глътки от коняка, като го затопляха, стискайки чашите в дланите си. Кафето техниците изпиха студено, платих им, мургавото с монголоидните очи затвори ципа на своя кожен пъпеш и преди да тръгнат, двамата ме попитаха за улица Искър и как най-лесно могат да стигнат до нея. Обясних им и малко по-късно ги видях през прозореца как завиват край афишната будка по същата тази улица Искър, дете миналия месец се бе появило странното куче и бе будувало срещу диспансера.

* * *

Дотук, както читателят вижда, нищо особено няма, като изключим само появата на кучето и неговото мистериозно изчезване.

Митът за Фланеления чорап се разсея, косматото животно под автомобила излезе премръзнал див заек, макар и да мяукаше с гласа на спяща кукла, неговата опашка вече бе собственост на децата ми, утре портиерната ще замирише на задушен заек, ниското въздушно налягане, появило се от няколко дни над София, ще се вдигне и ще отmine, други градове и земи предстои да опитат силата на циклона. Дано това стане скоро, мислех си, защото се канех да отивам в моето селце и да прекарам там до края на месец януари.

Четвърт час след като момчетата от сервизната база си заминаха, вкъщи дойде някакъв човек и се представи, че е от сервизната база. Че вашите хора вече идваха, казах аз на човека, и поправиха телевизора ми. Как тъй са идвали?, попита ме учудено непознатият. Двама млади техници дойдоха и си отидоха преди четвърт час. Не може да бъде!, каза непознатият и попита може ли да ползва телефона. Той отиде при телефона и малко троснато говори със своята сервизна база. После затвори телефона и ми каза троснато, че от тяхната база не са пращани други хора. Как да не са пращани, възразих му, ето вижте телевизора, работи нормално. Да не мислите, че съм хванал в комина вашите двама техници и съм ги накарал да ми поправят телевизора. Но разберете, каза ми ядосано непознатият, в нашата база няма млади техници, там всички сме над четиридесет години! Тогава каква вина имам аз!, политах също троснато непознатия. Той помълча, помълча и ми поиска разписката за поправката.

Разписка ли!... Ами че те не ми оставиха никаква разписка. Вижте какво, каза ми непознатият, вие сте звъняли в нашата база, после сте потърсили частни услуги и сега го увъртате. Ще си платите като поп разкарването, денгубата му, а така също и разкарването на колата, щото ние извършваме бързите услуги с коли, можете да погледнете през прозореца, за да се убедите. Няма къде да гледам, казах му, и никакви пари няма да дам. Да си оправяте работата в базата и да оставите почтените хора на мира. Сметнах, че той непознат човек е някой изнудвач, това ми стигаше да се скарам с него, но и той не отстъпваше и стана цял скандал в къщи. Семейството дойде на помощ, изнудвачът лека-полека почна да се оттегля и, излизайки навън, се закана, че няма да остави тази работа така и че аз съм щял да си нося последствията. Той прескачаше по две стъпала надолу. Затворих с

облекчение вратата след него и седнах да гледам по телевизията група момчета, които пееха някаква песен без думи.

Докато гледах момчетата си мислех, че тая каша е забъркана от сервизната база. Подобно нещо ми се случи през 1967 година, поисках от комунални услуги да дойдат да изциклят паркета в къщи. Поради многото поръчки, каза ми тогава женски глас, ще могат да пратят човек едва подир пет дни. Вместо пет дни обаче същия ден дойдоха две момчета с мотопед, казаха ми, че ги пращат от комунални услуги, плюха си на ръцете и до вечерта изциклиха паркета. Бяха яки момчета, работеха мълчаливо, помня, че след работа също пиха коняк и станаха бърбиви; също като одевешните, дето поправиха телевизора ми. Питам момчетата как тъй се случи, че дойдоха същия ден, комунални услуги казаха едва след пет дни. Ами тя му е приятелка, каза едно от момчетата, като посочи с глава другото момче. Момичето, дето приема поръчките на гражданите в комунални услуги му е приятелка, та понякога и на нас дава някой адрес. Ние не сме от комунални услуги, но минаваме там с мотопеда и неговата приятелка ни дава по някой адрес. Така си докарваме малко пари отгоре... Бяха много симпатични момчета.

Като си спомних това, реших, че историята с телевизора е същата и че момичето от сервизната база, което прие поръчката ми, сигурно е приятелка на русото или мургавото с монголоидните очи и им дава по някой адрес, за да преживяват и те. Сега вече съвсем спокойно мога да притисна сервизната база, защото частните специалисти няма откъде да научат, че моят телевизор е повреден, та да дойдат да го поправят и да изпреварят държавната организация.

Дотук всичко добре, но оня, дето имаше вид на изнудвач, се появи пак на вратата. Той водеше със себе си една дебела жена и още един мъж, според думите му, технически ръководител на базата. Повторих всичко пред тях и разказах на техническия ръководител случая с цикленето на паркета. Вероятно и при вас момичето, което е приело поръчката, има приятел и е пратило приятеля си, вместо работник от базата. Изнудвачът и дебалата жена извикаха едновременно и напълниха къщата ми до тавана с думи. От цялата камара думи можах да разбера само, че подир обяд тя е била на телефона, тя е взела поръчката ми, че няма никакъв приятел и че как не ме е срам да говоря така пред мъжа ѝ. Нейният мъж беше човекът с

вид на изнудвач. На свой ред той освирепя, питайки непрекъснато как мога да обиждам така жена му, като след всяка втора дума се обръщаше към техническия ръководител с думите: А, другарю ръководител!

Де да знам, че тая дебелата ще излезе жената, с която говорих по телефона и че пък ще бъде и жена на техника от базата! Извиних се криво-ляво, попитах колко трябва да заплатя, платих си неустойката и вече исках да приключа с тази история, когато техническият ръководител се разположи най-нахално и взе да ми чете едно конско евангелие за хулигански прояви, за недобросъвестност, за кражби на скъпи лампи и части, каквито не могат да се намерят на пазара. Той ме обвини даже, че не съм проявил бдителност да поискам документи от момчетата, че те може да са крадци, които милицията търси под дърво и камък, а аз съм ги приел по най-лекоμισлен начин. Не е възможно, възразих веднага на техническия ръководител! Те бяха великолепни момчета! Какво говорите вие!

Говорим въз основа на опита, каза техническият ръководител, мигар за първи път ни се случва някой мошеник да мине преди нас, да тури дефектни части и да обере цялата кутия! Вие не знаете какви мошеници бродят из града! Я обърни апарата!, нареди той на човека с вид на изнудвач, а сам се запретна да отвинтва капака. Познах аз, усмихна се злорадо техническият ръководител, познавам аз много добре всички тия мошеници. Обрали ли са го, а другарю ръководител?, попита другият мъж. Обрали са го не, ами са помели всички части, като че с език са облизали кутията! Пада им се на такива!, намеси се дебелата жена и премести тромаво тялото си, та да може и тя да надникне. До шушка!, каза жената, а мъжът отново попита: А, другарю ръководител? Останалото е ваша грижа, гражданко, нашата база в случая не носи никаква отговорност. Той ме попита не съм ли забелязал, че изнасят части и че са ограбили телевизора ми. Не съм и помислял, казах му, просто гледах как момчетата пълнят своя кожен пъпеш с части от телевизора, но мислех, че те просто подменят части, като изваждат дефектните. Добре са те подменили!, засмя се пак злорадо техническият ръководител и започна да се облича.

Мъжът с вид на изнудвач надникна в отворената кутия и каза, че момчетата все пак не са задигнали всичко и че ми били оставили две телени пръчки. Само това не са успели да вземат, или по-точно това са

ви оставили в замяна, защото такива телове няма в апаратите. Какви телове?, попита техническият ръководител и надникна отново. Аз също погледнах и видях на дъното на кутията две телени пръчки, огънати във формата на елипса, или във формата на пъпеш. Бяха малко по-дълги от една педя. Моля ви се, моля ви се... започнах тогава аз, като се мъчех да си припомня какво точно съм забравил. Изведнъж ми се стори, че забравям или че пропускам нещо извънредно важно, то бе някъде около мен, но не можех да се добера до него. Чакайте, чакайте! И внезапно ми олекна, защото се сетих какво забравяхме ние в разправията.

В разправията ние бяхме забравили, че телевизорът работеше. Той и сега продължаваше да работи, изображение и звук бяха безупречни. Чакайте!, казах аз тогава злорадо на ония от сервизната база. За какво ограбване говорите, когато телевизорът ми продължава да работи. А!, хвана се за главата техническият ръководител, а мъжът с вид на изнудвач каза: А, другарю ръководител!

Те пак се напъхаха в кутията, но там освен двете телени пръчки, легнали на дъното, нямаше нищо друго. Не ги докосвайте, извиках аз и притиснах телевизора до стената, да не би ония да вземат и откъртят от дъното телта. Техническият ръководител клекна пред апарата, смени каналите, удължи и скъси образа, засили и намали звука, после се изправи и лицето му постепенно доби свиреп израз.

— Вие, значи, искате да ни вземете за подбив! — обърна се свирепо към мене техническият ръководител. — Турили сте два тела в кутията и искате да ни доказвате, че само е два тела в една празна кутия може да стане телевизионен приемник. Какво си въобразявате вие?

— Нищо не си въобразявам! — кипнах аз. — Махайте ми се от главата и повече не ме занимавайте със себе си!

— Ааа, така ли, другарю ръководител! — попита мъжът с вид на изнудвач. — Той сам си е поправял апарата, а ни вика нас, та да издевателства над нас!

— Издевателства и обижда! — допълни дебелия жена.

— Махайте се по-скоро — беснеех аз. — Какво си въобразявате вие? Че аз да не съм Айнщайн!

— Си! — каза ми техническият ръководител.

— Съм, не съм, махайте се!

След като се скарахме, ония си обраха парцалите и си заминаха.

Оттогава започнаха неприятностите ми със сервизната база, но аз ще си позволя да не занимавам читателя с тези дребни главоболия, а да продължа изложението си по-нататък, без да нарушавам неговата последователност. В един и същи ден човекът със сивото лице и сивите очи от психоневрологичния диспансер не извика кукуригу към децата, нещо повече, той ги замеряше с пантофите си, на булевард Волгоград се появи див заек, две непознати и извънредно симпатични момчета задигнаха всички части от телевизионния ми апарат, като вместо тях туриха две телени пръчки в кутията. Дали пък тия момчета не са нови айнщайновци, гениални откриватели, които посредством две пръчки ловят образ и звук и за които утре целият свят ще шуми, тъй както чуваме сега шума около смъртта на брястовите гори, около самоубийството на жабите, или присаждането на човешки сърца?

* * *

Двете момчета бяха изчезнали. Напрягах паметта си, за да си припомням дали не съм ги срещал по улиците на София, дали не съм ги зървал в някое кафене, но опитите ми да си спомням техните лица от преди бяха безуспешни. Две съвсем обикновени и приятни момчета, нищо необикновено нямаше в тях и в държанието им също; необикновеното бяха тия две телени пръчки, оставени в къщата ми. Бях притежател на едно ново откритие, но наред с това къщата ми започна да се пълни с безброй въпроси. Отхвърлих предположението, че е възможен такъв невероятен скок в телевизионните предавания на нашата грешна земя. Следващата ми мисъл бе, че това са хора от извънземна цивилизация, макар че съм доста скептичен, хора от извънземна цивилизация да тръгнат към нашата планета и да се набутат право у Йордан Радичков, та да му поправят телевизора и да разговарят за някакво си куче, появило се и изчезнало по много мистериозен начин в края на месец декември.

Ако анализираме фактите, ще сметнем, че всичко дотук е само един фейлетон, насочен против несъвършенствата на нашата апаратура, защото колкото е по-сложна една апаратура, толкова е тя по-несъвършена.

Можеше да е фейлетон, ако е измислица, и ако празният ми телевизор в момента мълчеше. Той обаче бърбеше и говорителят съобщаваше външните новини, попоглеждайки ме от време на време. Децата седат край мене, споглеждат се, момчето се мъчи нещо да размишлява, момичето се поусмихва. Първо момчето почна да ме разпитва, после и дъщерята и за да удовлетвори детското любопитство, бях принуден да съчиня една версия по възможност от най-наивните и понеже бе фантастична, децата, струва ми се, я харесаха. Ще си позволя тук да изложа и самата версия.

Двете момчета не са от никаква сервизна база. Ако погледнем през прозореца навън да видим как бушува циклона, започнал от три или четири дни, може би ще приемем, че тази ветровита стихия е породена от приближаването на чуждо тяло към земната атмосфера. Какво е това чуждо тяло? Това чуждо тяло е един най-обикновен звездолет, строен от хора от друга цивилизация. Двете момчета, които управляват звездолета, са решили пътъм да кацнат и на нашата земя. След като са кацнали и се запознали със земята, те поискали да отлетят отново, но тогава открили, че имат повреда в апаратурата. Как да се отстрани повредата? Най-близко до ума е, да се влезе в някоя къща, където има телевизор, да се вземат частите от телевизора, за поправка на звездолета, а в самия телевизор да се поставят тия две телени пръчки — работа съвсем проста и лесна, защото на другата планета всички телевизори приемат образа и звука посредством две телени пръчки. Двете момчета тъкмо това са направили. За тях е било много лесно да подслушат телефонния разговор, който имах със сервизната база и веднага се явиха на посочения адрес.

Ако знаехме това отпреди, щяхме да ги разпитаме подробно за тяхната планета, можехме да купим якетата им, както и кожения пъпеш, дето онова, мургавото, го стискаше под мишница. И ние единствени щяхме да притежаваме вещи от друга планета, както и да знаем някои тайни, до които човечеството ще се добере подир хиляда или подир две хиляди години. Но момчетата се държаха толкова естествено и толкова обикновено, че на човек ни за миг не би му минало през ума, че това са хора от друга планета. Ами че те даже и коняк пиха и конякът много им се хареса.

А кучето?, попита дъщерята. Сигурно кучето е било с тях, те си го карат оттам, но като са кацнали на земята, кучето е тръгнало по

своите си кучешки работи и се е загубило. Затуй то седеше на тролейбусната спирка и чакаше, надявало се е, изглежда, двете момчета да дойдат с тролея. Синът ми забеляза, че мургавото момче било казало: Това е неговото куче! Чие негово? Или са били трима? Може и трима да са били! Помня, че синът много съжаляваше, гдето не сме прибрали тогава кучето вкъщи. Малко ли е да имаш куче от друга планета. Дъщерята, която се боеше непрекъснато от това куче, беше щастлива, че не сме го взели. Тя изпитваше голям ужас от него. После казах, че те сигурно са били трима, единият е останал да пази звездолета, а другите двама са дошли да вземат частите от телевизора ни. Сега ще си поправят машината и през нощта, когато е тъмно и никой няма да ти забележи, ще отлетят обратно към своята планета или пък към други светове.

— Ура! — извика синът и извади от джоба си малки лъскави клещи. Те имаха синкав оттенък.

— Какво е това? — попитах.

— Взех ги от тях — каза момчето.

— Как си ги взел от тях?

— Ами така, взех ги. Те, като разглеждаха опашката от дивия заек, ми свиха опашката в торбата, аз пък, нали се мотах край тях, им свих тия клещи.

— Как можеш да задигнеш на хората клещите! — недоумявах.

— Ами те как ми свиха заешката опашка! — недоумяваше момчето. — Те ще си имат заешка опашка, аз пък ще си имам клещи от друга планета!

Разгледах клещите, върху дръжките им бе изобразена формата на пъпеш. Вероятно такава е и формата на тяхната планета.

Дотук добре: наивно и детско, почти като фантастичен роман. Но по-нататък?... По-нататък децата отидоха да си легнат, синът, стискайки клещите под възглавницата, готов да сънува, а дъщерята пъхнала юмручета под възглавницата. А по-нататък?

По-нататък събитията продължиха да следват своя ход, като че се движеха по предварително начертана програма.

Един час по-късно кварталът се изпълни с хора в бели престилки, претърсваха се мазетата, таваните и входовете на жилищните кооперации, бяха се събрали също тъй и много доброволци. Излязох навън да разбера какво търсят хората в бели

престилки и от одного от тях научих, че от психоневрологичния диспансер е избягал някакъв човек. Продължих по улицата и през решетките на прозореца, където виждах човека със сивото лице и сивите очи, видях много хора, все непознати, но него го нямаше там. Долу обяснявах, че страдащият човек, известен с кукуригането, е избягал. Вратата била заключена отвън, ключът бил в ключалката, решетките на прозореца били непокътнати, входът на диспансера също бил заключен и дежурният твърдеше, че никакъв човек нито е влизал, нито е излизал от сградата. Та той да не е насекомо да се измъкне от стаята! Имаше нещо много мистично в изчезването на човека със сивото лице и ако употребявам тази дума, то е, защото и до днес властите не можаха да се доберат до никаква нишка, никой не успя да влезе в следите на беглеца и никой повече не го видя. Той беше човек с име и фамилия, доведен от едно село от негови роднини за лечение. Проверката в селото установи, че там не е имало такъв човек, че този човек е бил настанен от непознати хора за лечение в диспансера и възможно е същите тия непознати хора да са организирали бягството му.

Обратният път към къщи, виелицата и преспите разбъркаха съвсем мислите ми, но по-късно, вече в леглото, пуших и подреждах отново събитията. Някои факти добиха особена острота, изпъкнаха, излязоха по-напред от другите факти и събития и в един миг ми се сториха извънредно прости. Някакво звено досега се бе губило, или някак си не успяваше да влезе в общата верига. Но с бягството на човека със сивото лице, веригата вече ми изглеждаше цяла.

Човекът със сивото лице и сивите очи е настанен по много загадъчен начин в психоневрологичния диспансер. Ако обясним загадката около неговото настаняване и изчезване, то струва ми се лесно ще можем да подредим и останалите факти. Догарящата цигара пареше пръстите ми, фантастични мисли припламваха ярко и гаснеха бързо, оставяйки сива пепел подире си. Те бяха като лъжливите огънове, които виждаме лете в горите, човек нито може да стигне до тях, нито може да влезе в дирите им. Въпреки туй не се отказвах, а продължавах да търся с надежда, че все някак ще успея да открия секрета на тази невероятна история.

По едно време като че някой ми каза: Ами ако човекът със сивото лице и сивите очи е също от извънземен произход и ако има връзка с

двете момчета и с кучето?... Не е възможно, казах си вътрешно, тогава историята става съвсем фантастична, или съвсем детска! Мигар те са били трима, дошли със звездолет и с едно куче, за да настанят третия в диспансера! А защо не?, казах си подир малко. Те са били трима, сивият е вероятно командир на звездолета, той е пътувал с кучето си. Доближавайки нашата земя, сивият е заболял, той е започнал да изпитва непознато страдание. Двете момчета са били принудени да кацнат на нашата планета и да настанят командира на звездолета в психоневрологичния диспансер за лечение. Той е извикал кучето по телепатичен път, възможно е да е внушил нещо на това куче, да го е изпратил някъде, макар че аз добре помня, как той нито веднъж не погледна кучето от прозореца, а чакаше децата да излязат от училището, за да им извика кукуруигу. Или кучето е пристигнало тук, надявайки се да внуши нещо на господаря си, да го върне чрез своето присъствие в нормално състояние?

Това са сложни въпроси, трудно е да намерим отговор за тях. Всеки случай съм склонен да мисля, че момчетата са настанили човека в психоневрологичния диспансер, докато поправят звездолета си. Те задигнаха частите от моя телевизор, но оставиха в кутията своя схема, за това не може да става тук дума за кражба. Почти съм убеден, че излизайки от къщи, те са взели човека със себе си, по начин известен само на извънземни хора, поправили са летателния си апарат и са заминали, тръгнали с него да търсят кучето.

Както и сам читателят вижда, наивно обяснение, но друго нямам под ръка, затуй ще се задоволя с това обяснение, поне още няколко дни, защото още няколко дни останах в София, обиколих съседните улици, няколко пъти ходих в психоневрологичния диспансер, но не посмях да изложа своите приумици там. В края на седмицата заминах за селцето и ако до пристигането ми там с полуусмивка гледах на събитията, то там научих истории, които окончателно затвърдиха в мен убеждението, че през месец януари сме били посетени от хора от извънземен произход.

На път за селцето внезапно си спомних една много интересна подробност. Сетих се, че когато двете момчета си тръгнаха и трябваше да ги изпратя, аз излязох с тях в антрето. Там до окачалката има голямо огледало, но не ги видях отразени в огледалото. Себе си видях, макар че стоехме тримата в антрето, те не се отразяваха в огледалото. Тогава

ми се стори, че може би ги закривам, или те стоят под такъв ъгъл, че не виждам в стъклото образите им. Сега във влака си спомних много добре, че стоехме заедно, скупчени пред огледалото, но в огледалото тях ги нямаше.

* * *

Селцето димеше синкав дим, вгълбено в себе си, потънало във вълчи преспи. По пъртините скриптеха конски шейни, дворовете червенееха от недалечната Коледа. Под стрехите се ветрееха разпънати свински кожи, натъркани с пшеничени трици, за да изтеглят маста от тях. Моята къща студенея, спреглото за ловитба на сойки стои празно. Някой е задигнал мамула, виждат се дирите му в снега — как е дошъл, поразтъпкал се е около спреглото и после се е върнал обратно. Първата ми работа бе да нацепя дърва, да напая печката, сетне направих клопката за сойки, разрирах снега с лопатата до улицата, дето намъшени крави отиваха на водопой към реката.

Подир кравите, тръгнаха на водопой, виждам Исус. Родителите му дали това име, селяните по-късно го съкратили и всички му викаха Сусо. Сусо бие с огниво върху кремък, за да хване огън и запали цигарата си. Той хвана огън, размаха праханта, разпали хубаво цигарата си и ми вика: Живо-здрavo, добре дошъл, научи ли? Какво да науча?, питам го. А, ти нищо не знаеш тогава!, казва ми Сусо и гледа как кравите вече превалят по пъртината към реката. Ще ти кажа, но най-напред тебе да се почне от вълците. И ето какво научавам аз:

Най-напред съобщението на чехословашката осведомителна агенция от Прага:

Една дамаджана сливовица се е оказала съдбоносна за три вълка в Източна Словакия. Притежателят на контрабандно сварената ракия скрил дамаджаната в една нива. По-късно той я намерил счупена, а до нея лежали три вълка, потънали в дълбок пиянски сън. Тъй като в Чехословакия дават по две хиляди крони за главата на един вълк, селянинът решил да направи добра сделка. Той

закарал тримата пияници в близкото село, където те изтрезнели и макар и вързани, хвърлили населението в паника. В края на краищата ловецът предал вълците на местната пожарна команда и получил шест хиляди крони, но след това трябвало да заплати хиляда крони глоба за незаконно сварената ракия.

На мене, разправя ми Сусо, веднага ми текна, че мога и аз да се възползвам от една такава работа, вземам дамаджана ракия и я отнасям в Бибино лице, та я турям в една нива. Турям я там, значи, на такова място, че нито пряспа да я затрупа, нито пък вятър да я оголи съвсем. Ти знаеш Бибино лице, такова място, дето ми требеше, е лесно да се намери. Та турям там дамаджаната, казвам си: Исусе, бог да ти е на помощ, усуквай сега яки върви, вълците ще слезат от Петлова чука, и нали пътят им към колибите минава през Бибино лице, ще налетят право на дамаджаната!

И тъй, като си споменавам името, се запретвам да суча яки върви. Суча до късно през нощта, по едно време чувам вълчи вой, виелица вие над къщата ми, казвам си: Те вече са тръгнали, Исусе! и почвам по-бързо да суча вървите... Едва дочаквам да се разсъмне, вземам няколко дървета, щото не съм глупав аз като словенеца, ами ще вържа вълците, като на всекиго туря по едно дърво в устата и ще опъна назад дървото е вървите, все едно, че юзди съм им турил. Скръц, скръц, значи по снега, и ми дава впечатление, че не се чернеят вълци в Бибино лице, ами нещо големо там стърчи, нещо едро, теле ще е викам си. Но като го доближавам, виждам, че не е теле, ами е нещо като пръч, пърчаво, козиняво, козината му се влачи по снега и гривата му се тръска. Исусе!, прекръствам се аз и почвам да давам назад, а лъвът се също прекръства и също започва да дава назад, оттегля се към Петлова чука. Сдобих тогава кураж, върнах се при дамаджаната и гледам, че дирите на лъва са големи като паници. Не бех виждал още такива дири, страх ме набра изпърво, но после сдобих кураж и си викам: Исусе, ако словенеца вълци е хванал, ти да не би да стоиш по-долу от него, бог ти праща лъв в нивата. Хвани го!

И тъкмо си викам това, виждам от другата страна на дамаджаната върху снега къртици. Къртица до къртица, излезли върху

снега, всяка лежи по гръб и не мърда. И до всяка къртица виждам голяма дияра от лапата на лъва, значи викам си, лъвът се е въртял в нивата и е изравял къртици. Но за какво ли ще е изравял къртици, когато никъде кръв не се забелязва и нито на една къртица не е посегнал, а само ги е обръщал по гръб.

Хайде де!, казвам на Сусо. Мигар през зимата къртицата ще излезе отгоре и ще тръгне да ходи по снега. Тя през лятото не излиза, камо ли през зимата! И аз това се чудя, смуче цигарата си селянинът. Лятно време както и да съм опитвал да изкопая къртица, все не съм успявал. Вървя с мотиката на пръсти, дебна я, когато ще изхвърля земя нагоре, да си повдигне къртичината и да я изкопая с мотиката, но никоя не съм издебнал. Мисля си с моя акъл, че като вървя на пръсти по земята отгоре, къртицата слуша вътре и какво ли си вика: Тоя горе ходи на пръсти по покрива ми, крадец ще тебе да е, я дай назад в мазето! И си слиза тя надолу в своето къртично мазе, а Сусо ходи горе на пръсти и дебне Михаля с мотиката. Не можеш да го надхитриш това животно!

Та като гледам къртиците по снега, те ми дават още по-голямо впечатление. Вземам една къртица, ще я занеса, викам си на Иван Гаврилов, той сигурно знае като каква ще е тая работа. Иван Гаврилов ни говори за алкохола, че когато не го пиеш, го владееш, а като го пиеш, той те владее. Сигурно Иван Гаврилов ще знае и за къртицата, но да ти кажа ли, като го питах, нищо не можа да ми каже, а пък за лъва ептен не можа да ми каже, а ми заръча да отида да се наспя, защото сметна, че съм пиян. Тъй ли е!, амбицирам се аз и решавам да хвана лъва с вълчи клюси (капан). Имам такива клюси, залагам ги в Бибино лице сред къртиците и изчаквам. Не верваш ли!, връцна се Сусо и хвърли угарката на пъртината.

Бех започнал отново да разрязвам снега с лопатата и Сусо на pewno е сметнал, че не му вярвам. Разбира се, не му вярвах, чак лъв да се появи в околностите на селцето през месец януари! Кой ли ще повярва!

Не, ти чакай, продължава Сусо. То наистина не беше лъв, а куче. Колкото едно теле големо, но космато като лъв. И го хванах, ще знаеш. Отивам на следната сутрин в Бибино лице, кучето се хванало в капана, лежи върху снега и не мърда. Доближавам го, то даже не ме поглежда, а гледа как изпод снега излизат къртици край него и коя какво излезе,

се обръща по гръб и застава неподвижно. Колкото и да беше голямо кучето, не ме изплаши, както ме изплашиха къртиците. Кучето си лежеше кротко, хванато за предните лапи, мълчеше, ама като погледнах очите му, стори ми се болнаво. Турих му едно дърво преко устата, завързах здраво отзад за шията, после го вързах отделно с яки върви, и тояга турих помежду мене и него, да не би да скочи по пътя отгоре ми, и го поведох. То тръгна веднага, но главата си държи назад, за да гледа как подир него излизат къртици, обръщат се веднага по гръб и замират. Исус, бог да ти е на помощ!, прекръствам се и гледам да стигна по-бързо селцето. Кучето върви подире ми, ама досуц безразлично, все едно, че мене ме няма и все гледа своите къртици. Исусе! Исусе!

Имах един коларски синджир, с него спъвах колата си по нанадолницата и връзвам с тоя синджир кучето под сайванта. Народ се струпа да гледа, Иван Гаврилов също се струпа, ама гък не може да каже. Един ден и една нощ стоя кучето, ни иска да яде, ни иска вода да пие. Гледа пред себе си в снега, сигурно чака да излезе от там къртица. Появи се само една, полута се напред-назад и легна неподвижно по гръб пред него. Народът се стукна назад и един по един хората почнаха да се измъкват. Всичко цъка с езици, не може да повярва. Кога на другата сутрин гледам под сайванта стои само половината синджир, някой го прерязал като с нож. Диря обаче никъде не се вижда ни кучешка, ни човешка, като че някой е прерязал синджира и е отнесъл кучето по въздуха. Йес! йес!, започна да вика Сусо подир кравите си, къде там се мушиш в сеното, момаа жено ялова! Йес!

Той подскочи по пъртината и отдалече хвърли остена си подир кравите, които пребръкваха една копа сено.

През деня аз разпитвах мнозина за кучето, дори и самия Иван Гаврилов. Според него то изглеждало болно, сигурно е страдало от кучешка тения. Никой до тогава не бил виждал подобно куче, козината му по-дълга от овча вълна. Суро, със сури очи, ни зло, ни добро, лежи и мълчи, загледано в легналата по гръб къртица. Бях почти сигурен, че кучето, хванато в капана, е същото онова куче, появило се миналия месец край психоневрологичния диспансер и по-късно на тролейбусната спирка при афишната будка на булевард Волгоград. Приумицата, че е куче от извънземен произход се затвърдяваше от обстоятелството, че при появата си кучето е извадило на повърхността

на преспите къртиците. Няма земно същество, което ще е в състояние да внуши на къртицата да напусне своя лабиринт и да излезе на повърхността, за да лежи неподвижно сред бялата виелица. Някакъв дивен прародител ли е навестил къртицата и с шифър, известен само нему, я изважда на повърхността, или кучето е минало оттук, за да изтрие паметта на наследството и даде нова програма на това подземно животно?

За мен всичко това си остава тайна.

Що се отнася до самото изчезване на кучето, то е лесноосъществимо. Двете момчета, след като са взели човека със сивото лице и сивите очи от психоневрологичния диспансер, са дошли тук със своя звездолет, взели са със себе си и кучето и са заминали по пътя си, продължавайки изпълнението на своята междузвездна програма. А че те са минали през селцето, има още едно доказателство и нека читателят ми позволи да се спра и на него.

* * *

Вечерта след като Сусо хванал кучето в Бибино лице, в една от къщиците на селцето няколко моми се събрали на седянка. Сред момите имало и една мома Софрона, съседка на момчето, в чиято къща била седянката. Някои моми бродирали, някои плетели, а Софрона била дошла с къделя вълна и хурка, тя приготвяла прежда, за да я праща следващата седмица за боядисване.

Не много време след като момите се събрали, на вратата се почукало, стопанката отворила и всички видели на вратата двама ергени с якета. Според момите ергените били млади момчета, но засукани. Може ли?, попитали те и стопанката казала: Заповядайте! Тя им дала метла да отупат краката си от снега, момчетата измели снега старателно от нозете си и влезли в стаята. Едното момче било светлооко и по-приказливо, другото било мургаво, носело торба под мишницата. Светлоокото седнало до момата Софрона и ѝ показало една кадифяна къртица, лапите ѝ стоят разперени настрани, като че се кани да хвъркне, козината ѝ мека, лъщи на лампата и се прелива ту в черно, ту в синьо. Всички моми разгледали къртицата, после онуй мургавото я прибрало в торбата и попитало няма ли вино стопанката.

И отишла стопанката заедно с мургавото момче в избата (мургавото момче носело фенера, за да ѝ свети), наточила вино и всички пили, и моми, и момчетата, но най-много момчетата пили и харесали много виното. Били много засукани момчета, харесали се на момите, затуй всяка от момите пък гледала на нея да ѝ излезе късметът. Всяка се смеела все по-силно и по-силно, дано обърне внимание върху себе си, момчетата също се смеели и тогава момата Софрона, като се обърнала, застинала в ужас.

Тя се обърнала към светлоокото момче до себе си и както момчето се смеело, видяла, че има червен конец на зъба си. Боже, едва не извикала момата Софрона, тия са от другия свят!

Според преданията на селцето, ако духът на човека след смъртта му се завърне подир време на земята и поскита няколко месеца, то той отново добива плът и става като всички останали хора, само че се храни с кръв. Това старо поверие, внушавано търпеливо от деди и прадеди, се било загнездило и в душата на тая мома и тя помнела много добре как да разпознава такива хора, чийто дух отново е станал плътен. Пак според преданието такива хора имат на зъба си червен конец и ако вие успеете да ги разсмеее — нещо много трудно — ще забележите червения конец на зъба им. Пак според преданието, духовете, върнали се от другия свят, много обичат риба, или от всичко най-много обичат риба, и момата Софрона, която добре помнела това, казала: Защо седите тука, ами не идете в Живовци при Мустакерата. Той е наловил много риба, изпекъл е рибата и заръча да отидете, та да ви нагости. А откъде е пътят за Мустакерата?, попитало светлоокото момче. Ей го къде е, рекла момата Софрона, през Петлова чука като ударите, и ще слезете право при Мустакерата. Много е студено да бием сега през чуката, казало момчето и отпило от виното.

Пак според преданието такива хора трябва да бъдат пратени в съседно село. За да се стигне при Мустакерата, трябва обаче да се мине през вълчата гора, а там вълците веднага ще разкъсат човека. Двете момчета обаче не се поддали и останали при момите на седянката. Момата Софрона тогава измислила една хитрост.

Тая мома започва да къса вълна от къделята и да я туря в пазвата си. Като късала и гледала да не я видят, тя успяла бързо да си свърши къделята и станала. Къде?, пита светлоокото, като гледа как са и набъбнали гърдите. Ами че изпредох си къделята, ще отида в къщи да

си взема друга къделя. Ааа, няма да ходиш никъде!, казва светлоокото и се усмихва. Ще отидеш вкъщи и повече няма да се върнеш на седянката. Ще се върна, казва момата Софрона, а двете момчета не вярват, че ще се върне и мургавото застава пред вратата. Ако ти си отидеш, ще развалиш седянката! Момата Софрона трепери цялата и мисли как да се отскубне, но не може да измисли и все повтаря: Ще се върна! Накрай ѝ хрумва спасителна мисъл и казва на момчетата: Щом не вярвате, че ще се върна, вземете едно въже, вържете ме през кръста, и отпускате въжето от другия край. Ако се забавя, или ако не се върна, вие ще почнете да теглите, въжето назад и ще ме изтеглите.

Верно!, казали двете момчета, взели въже от стопанката, вързали момата Софрона през кръста и хванали другия край. Момата излиза навън с празната къделя, вратата остава леко притворена, за да не се жули въжето през нея, ония държат здраво, а момата Софрона размотава постепенно въжето, докато накрая то се отпуснало. Другите моми от седянката се смеят звънливо, гледат да привлекат погледите на засуканите момчета към себе си, момчетата също се смеят, но държат под око вратата да видят кога там ще се появи момата Софрона с новата си къделя.

Тъй минало доста време. Тая мома ни излъга, казал мургавото. Ако ни е излъгала, ще почнем да теглим и ще я изтеглим, както си е легнала в леглото, по нощница. Хайде, изтеглете я, да я видиме ние!, почнали да подканят момите и двете момчета си плюли на ръцете и почнали да теглят въжето. На едно място въжето се запънало, ни напред иска да върви, ни назад пък тегли. Сигурно момата се е хванала някъде с ръце, я за дърво, я за камък, и не иска повече да идва при нас. Раз-два! Те потеглили силно и въжето пак тръгнало равно, на леки пресекулки и с поклащане, както върви човек. И както теглили двете момчета, а момите от седянката се смеели, скривайки смеха си с длани, навън се чули стъпки. Момчетата тогава казали: Шшшшшт, и дръпнали изведнъж силно.

И щом те дръпнали силно въжето, вратата изтрещяла, сякаш върху нея изгърмяло оръдие, разтворила се до краен предел и всички видели, че вместо момата Софрона, на вратата стои един страшен пръч и очите му святкат страшно на светлината. Това било само миг. В следващия миг пръчът се втурнал в стаята, насочил напред страшните си рога. Всички почнали да се спасяват, както могат. Моми от

седянката ми разказваха, че двете момчета, като видели, че не ще успеят да се промъкнат през вратата, скочили през прозореца, пръчът с рогата се спуснал право подир тях, скочил и той през прозореца, нахлулият вятър хвърлил сняг в стаята, измел миризмата на пърчовина и затръшнал сърдито вратата. Всички момичета почнали да плюят в пазвите си от ужас, че някаква магия е превърнала момата Софрона на козел.

От съседни къщи наизлезли хора, задали се фенери, после неколцина мъже тръгнали с фенерите по дирите на момчетата и на пръча и дирите ги отвели на Петлова чука. Там селяните намерили пръча да подскача право нагоре, като че иска да боде някого в пространството. Платото на Петлова чука било цялото отъпкано, но извън чуката никакви следи не се забелязвали, снегът стоел девствен в звездната нощ.

На следващия ден се разбрало, че бягайки, двете момчета са задигнали и една разпъната свинска кожа под стрехата на едного от селяните, а Сусо открил, че кучето, хванато с ключите, също е пропаднало някъде.

За мен тия факти са достатъчни, за да бъда убеден окончателно, че двете момчета, след като са взели човека от диспансера със себе си, са минали през селцето да вземат и кучето и са отлетели по своя маршрут. Нищо вече не е в състояние да ме убеди в обратното и макар и да не вярвам в извънземни цивилизации, вече допускам, че нашата планета е обект на тяхното любопитство. Появата на кучето край селцето е свързана с определена задача, за което свидетелстват и къртиците, излегнати неподвижно върху снега. Допускам, че момчетата не са знаели къде точно се намира кучето, но човекът със сивото лице и сивите очи е знаел, кучето е изпълнявало заповедите му, но той не е можал да предвиди от стаята на психоневрологичния диспансер вълчите ключи и тъкмо затова беше сърдит и замеряше сърдито децата с пантофите си, вместо да им извика кукуригу. Първата грижа след освобождаването на човека от диспансера е била освобождаването на кучето. За хора от извънземен произход това е била съвсем лека и проста работа, въпреки дебелия синджир на Сусо. Хряс!, и го няма синджира. Но за хора от друга цивилизация един бодлив и свиреп пръч не е нито толкова лесна, нито толкова проста работа. Допускам, че двете момчета са били безкрайно изумени, когато

вместо момата Софрона по риза, на вратата са видели насочените напред рога на настръхналото животно. Страхът е всемирно явление.

Необяснимо за мен е обаче задигането на свинската кожа. Колкото повече време минава, толкова повече тази кожа се превръща в загадка.

Що се отнася до момата Софрона, тя и сега е жива и здрава и не се е превъплъщавала. Тя ми разказа, че след като видяла червения конец върху зъба на светлоокия, след като скрила половината къделя в пазвата си и тръгнала с въжето към дома, влязла в двора и кривнала към кошарата, дето бил вързан техният бодлив пръч. Момата Софрона отвързала въжето си от кръста и вързала с него пръча. После тя се прибрала, залостила здраво вратата, но не си легнала, а разтопила с духане леда на прозореца и застанала да наблюдава през дупката. Тя видяла как ония взели да теглят въжето, как пръчът се опъвал, но пристъпвал все пак през двора. Обаче когато стигнал до портата, забил рога във вратницата и не мръднал повече. Ония оттатък изглежда, че опъвали много силно въжето, защото портата отхвъркнала и се закачила чак на покрива на кошарата, а пръчът заситнил по пъртината, следвайки въжето пред себе си. После той ударил така силно вратата е рога, че дърветата наоколо сринали товара на снега от себе си. По-късно се чули викове, говор, наизлязъл народ с фенери, фенерите тръгнали по дирята.

А момата Софрона гледала през размразената дупка на прозореца и видяла как се носи из въздуха опънатата свинска кожа, дето ония я откачили по пътя си изпод една стряха. И вървяла така кожата, покачила се по Петлова чука, после виелица я скрила от погледа, а когато виелицата отминала и снегът паднал пак на земята и утихнал, на чуката нямало ни хора, ни кожа. Само пръчът подскачал горе и се виждали селяните как пъплят през преспите към него, а фенерите им светкат и се люлеят. Тогава момата Софрона взела едно сито и го окачила отвън на вратата, а после си легнала и до сутринта нищо не се случило.

Според момата Софрона ония от другите светове падат малко глупави: ако видят сито на вратата, няма да влязат, преди да преброят колко дупки има ситото. А ситото има много дупки, дори и до средата не можеш да стигнеш и ще сбъркаш с броенето, та пак трябва да почнеш да броиш отначало. И като сбъркаш така няколко пъти и

почваш пак да броиш отново, то нощта си отиде. Сутринта те се крият в горите, а вечер пак идват. Затуй ти дръж ситото окачено пред вратата си.

Лично аз никога няма да окача сито, защото не вярвам в бабини деветини, нито в празни приказки. Едно съжалявам, че не можах да срещна отново двете момчета, те бяха толкова приятни, общителни и подкупващи момчета. Вярно е, че човекът от психоневрологичния диспансер ме притесняваше, но в края на краищата той беше страдащ човек. Едно отиване до платото на Петлова чука не ми подсказа нищо повече. Там имаше сняг до пояс, равен, чист, ослепителен на януарското слънце. Мога само да отбележа, че платото бе великолепна площадка за кацане или за излитане на междузвездни кораби. Разпитвах в селцето дали са забелязали нещо около Петлова чука да кажем през есента, или през лятото и един ловец ми каза, че през лятото в горите на Петлова чука се появили много цигараджии. Това е гъсеница, която свива листата на дървото, както пушачът си свива цигарата, затуй народът нарича тая гъсеница цигараджия. Цигараджиите усукали цялата гора на Петлова чука и останали да спят там през зимата.

Възможно ли е появата на цигараджията да е някакъв знак за приближаването на звездолет, както е и със смъртта на старите брестове? Отговорите ще ни даде бъдещето, нашето време е време само на въпросите.

ЙЕРОГЛИФ

Йероглифът се появи неочаквано, сякаш бе паднал от небето, или бе изникнал от земята, най-активните веднага се струпаха около него, за да видят като каква ли ще е тая загадка, но спазваха известно почтително разстояние. Някои предполагаха, че е летателен апарат, дошъл от другите светове, но това предположение бе отхвърлено много скоро, защото никъде не се виждаше нито мотор, нито антена, или пък подобие на врата. Един се пристраши и отиде, та почука на йероглифа, но той не издаде никакъв звук, а и никой не се обади на почукването. Не беше и звяр, щото ни дишаше, ни имаше сърцебиене.

Ама, че странна работа! — казаха най-активните и се запретнаха да разберат какво всъщност представлява това чудо. Те го пилиха с пили, опитаха да го режат с бичкия, на два пъти го взривяваха с каменарски барут, запалиха огън в основата му, но йероглифът нито се пилеше, нито можеше да се реже с бичкия, не гореше и не се взривяваше. На едного му хрумна да се покачи на върха и да го изследва педя по педя и, макар че другите го предупреждаваха да не се качва, щото може да се подхлъзне и да се пребие, той не ги чу, а се качи на върха, позхлъзна се отгоре и се преби. Чак тогава нашите се сетиха, че йероглифът не е нито летателен апарат, нито звяр, нито предмет за взривяване, а е йероглиф, който трябва да бъде разчетен.

И седнахме ние, най-активните, да разчитаме йероглифа — това беше през лятото — устата ни пресъхна да го разчитаме, а и мнозина слънчасаха от горещините, но ние не се отказвахме, защото знаехме, че много тайни са скрити в него. Подир лятото дойде есента, заваляха кротките дъждове, ние стояхме мокри до кости под кротките дъждове и все разчитаме йероглифа. После пък заваля сняг, стана студено, появиха се страшни виелици, но никой не мръдна от мястото си. Цяла зима разчитаме йероглифа, ушите ни измръзнаха сред фъртуните, но не отстъпихме и тъй дочакахме пролетта.

Едва през пролетта някои се сетиха, че йероглифът е обърнат наопаки и сме загубили сума време да го четем наопаки. Ама че сме

глупаци! — казахме ние и се заловихме тогава да го обърнем, та да го изправим на крака и да можем да го разчетем правилно. Много работа падна, докато поставим йероглифа на крака, но учудването ни беше безкрайно, когато видяхме, че макар и изправен на крака, той пак си оставаше йероглиф.

Трудно е да си представите в какво глупаво положение изпаднахме тогава всички ние, дето цяла година батисахме да разчетем един йероглиф. Той до такава степен се бе врязал в съзнанието ни, че каквото и да погледнехме, почна да ни се струва, че е йероглиф. Един от нашите дори стигна до крайност и почна да твърди навсякъде, че вместо с жена си нощем спи с йероглиф. Друг един разправяше, че вместо крави, впрягал два йероглифа и с тях орял нивата си, а негов съсед затвори в кочината си йероглиф и почна да го угоява за Коледа. И имаше хора, дето преди си оплакваха, че печките им не горят хубаво, че комините им не са добре направени, затуй на мястото на комините туриха йероглифи и печките почнаха да горят като луди. А на едного хрумна вместо дърва да тури йероглиф в печката си и твърдеше, че през цялата зима топлил къщата само с тоя йероглиф. Нашите хора постепенно взеха да се женят за йероглифи, да раждат йероглифи. Щом приближеше коситба, отиваха в ливадите да косят йероглифи и на реката вместо мост, туриха йероглиф, за да може да се минава по него.

Тъй, прониквайки в тайните на йероглифа, ние превърнахме всичко около нас в йероглифи и видяхме една сутрин как вместо слънцето, от изток се показва един светъл йероглиф и започна да пъпли бавно по небето. Ахай! — извикахме ние и тръгнахме към изгрева, но тогава ни серцна председателят Мао и ни каза, че не бива да четем повече йероглифа, защото човек, колкото повече чете, толкова повече оглупява. Ние се огледахме и нямате представа колко голямо беше учудването ни, когато всеки, вместо да види хунвейбин до себе си, видя по един йероглиф. Върнахме се и въодушевени от идеята на Мао, изкопахме една огромна яма, бутнахме йероглифа в нея, затрупахме го и турихме отгоре следния предупредителен надпис към поколенията: „Човек колкото повече чете един йероглиф, толкова повече оглупява и става на йероглиф.“

Дай, боже, дано бъдещите поколения не бъдат любопитни като нас, та да седнат да разчитат йероглифа!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.